

Atpūtniekiem:

Cik tīrs un drošs ir ūdens Latvijas pludmalēs?

(2025. gada peldsezonas rezultātu kopsavilkums)

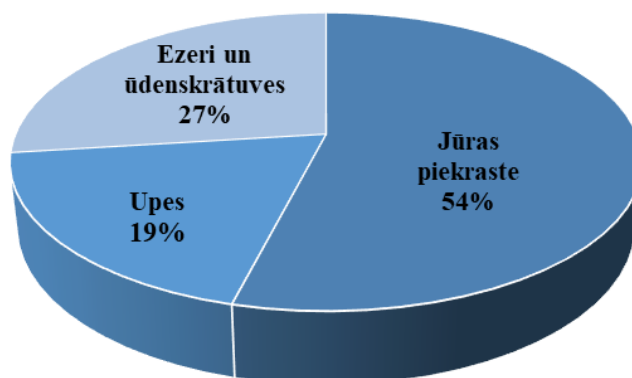
Katru gadu no 15. maija līdz 15. septembrim Inspekcijas speciālisti uzrauga un pārbauda ūdens kvalitāti Latvijas pludmalēs. Šis ceļvedis palīdzēs vienkāršā veidā uzzināt, kur peldēties ir visdrošāk un kam pievērst uzmanību vasaras laikā.

1. Latvijas pludmaļu tīkls: Kur mēs peldamies?

Latvijā jau vairākus gadus oficiālo pludmaļu skaits ir nemainīgs – kopumā mums ir **59 oficiālās peldvietas**, kurās ūdens pārbaudes tiek veiktas ar valsts finansējumu.

Vairāk nekā puse no tām (32 pludmales) atrodas jūras krastā (gan Rīgas līci, gan atklātā Baltijas jūras piekrastē). Pārējās 27 vietas atrodas pie iekšzemes ūdeņiem: tie ir 14 populāri ezeri, 11 upju peldvietas un divas labiekārtotas karjeru ūdenskrātuves.

Ģeogrāfiski visvairāk oficiālo peldvietu ir Kurzemē un Latgalē (Ventas un Daugavas baseinos) – katrā pa 18 vietām, Zemgalē (Lielupes baseinā) ir 16 vietas, bet Vidzemē (Gaujas baseinā) – 7 oficiālās peldvietas.

1. attēls. Oficiālo peldvietu sadalījums Latvijas teritorijā pēc ūdens objekta tipa 2025. gadā.

2. Kā tiek pārbaudīts ūdens?

Lai atpūtnieki būtu droši, ka ūdenī nav veselībai bīstamu baktēriju, Inspekcija speciālisti katrā oficiālajā pludmalē ierodas reizi mēnesī un veic pārbaudes. Visas vasaras laikā katrā vietā tiek paņemti pieci plānotie paraugi (kopā 295 analīzes sezonā). Pirmo paraugu paņem īsi pirms sezonas sākuma – maija vidū.

Laboratorijā ūdeni pārbauda uz divām galvenajām baktērijām (*E. coli* un zarnu enterokokiem), kas var liecināt par fekālo piesārņojumu. Ja šo baktēriju ir par daudz,

pastāv risks iedzīvoties nepatīkamās kuņģa un zarnu trakta slimībās vai ādas, acu u.c. iekaisumos .

Papildus laboratorijas analīzēm speciālisti uz vietas vizuāli novērtē vai ūdenim nav dīvaina krāsa vai smaka, vai tajā nepeld naftas produkti, netipiskas putas un atkritumi, kā arī pārbauda, vai nav sākusies bīstamā zilaļģu ziedēšana. Ja rodas aizdomas par piesārņojumu, tiek ņemtas papildu analīzes. Pagājušajā vasarā šādu situāciju bija ļoti maz, tāpēc papildus paņēmti tikai 9 paraugi.

3. Ko nozīmē brīdinājuma zīmes pludmalē?

Veselības inspekcija izmanto divu veidu ierobežojumus, kurus atpūtniekiem ir svarīgi ievērot:

- **„Peldēties nav ieteicams”**: Šis ir brīdinājums, ka ūdenī ir konstatēts neliels baktēriju uzliesmojums. Peldēties nav aizliegts, taču tas nav ieteicams maziem bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un tiem, kam ir vājāka imunitāte vai hroniskas slimības.
- **„Peldēties aizliegts”**: Šī zīme nozīmē, ka ūdens ir nopietni piesārņots vai tajā ir masveidā savairojušās indīgās zilaļģes. Šādā ūdenī kāpt iekšā kategoriski nedrīkst neviens.

4. 2025. gada vasara – tīrākā pēdējo piecu gadu laikā

Pagājušā vasara Latvijā bija salīdzinoši vēsa (vēsākā kopš 2017. gada). No vienas puses, tas varbūt neiepriecināja karstuma mīļotājus, bet no otras puses – tas nāca par labu ūdens tīrībai. Izpalika spēcīgas vētras un ilgstošas lietusgāzes, kas parasti no pilsētu ielām un laukiem ieskalo upēs un jūrā netīrumus.

Rezultātā mēs piedzīvojām **rekordtīru vasaru**: no 59 oficiālajām pludmalēm **56 vietās peldēties bija atļauts visu vasaru bez jebkādiem pārtraukumiem**.

Kopumā visā sezonā tika fiksēti tikai seši īslaicīgi ierobežojumi (četri aizliegumi un divi brīdinājumi), un tie skāra tikai trīs upju peldvietas:

1. Daugavas peldvietu „**Rumbula**” Rīgā;
2. Gaujas peldvietu **Siguldā**;
3. Ventas upes peldvietu „**Mārtiņsala**” Kuldīgā.

Vēsā ūdens dēļ nevienā oficiālajā pludmalē pērn nesākās zilaļģu ziedēšana. Vienīgās "problēmas" dabas dēļ tika novērotas Jūrmalā (Pumpuros, Kauguros un Jaunķemeros), kur jūra krastā izskaloja milzīgus daudzumus tumšu jūraszāļu (makroaļģu). Cilvēkiem tās nav bīstamas, taču pūstot tās nepatīkami smaržo, tāpēc pašvaldība tās pastiprināti vāca prom no krasta.

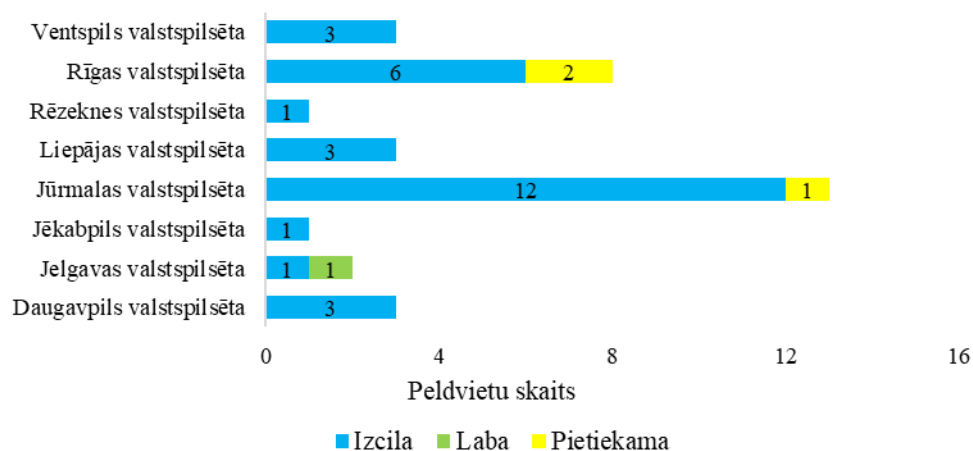
5. Ilgtermiņa vizītkarte: Cik tīra ir Tava mīlākā pludmale?

Lai saprastu, vai pludmale ir tīra pastāvīgi, nevis tikai vienā konkrētā dienā, Inspekcijas speciālisti analizē pēdējo četrus gadus un piešķir katrai vietai ilgtermiņa vērtējumu: *izcila, laba, pietiekama* vai *zema* kvalitāte.

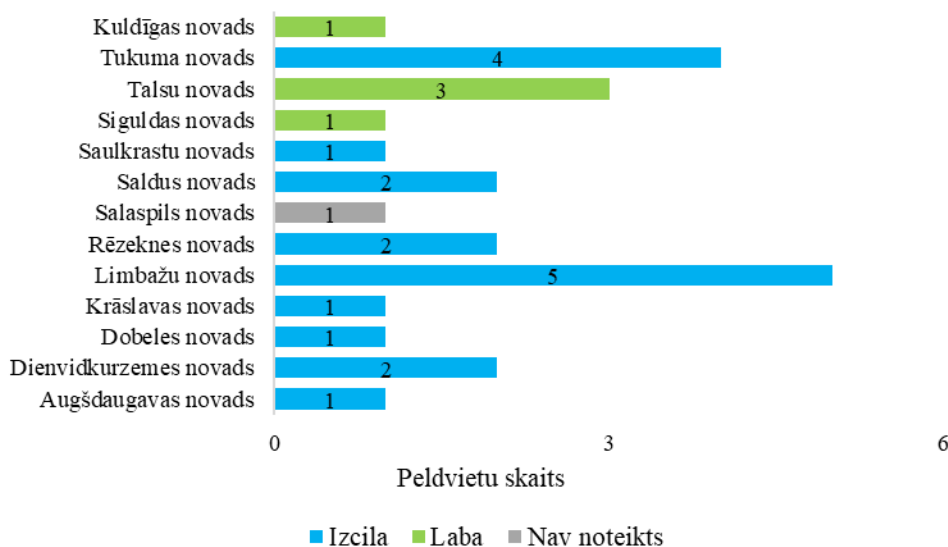
Šis vērtējums rāda izcilu ainu – **visas 59 oficiālās Latvijas peldvietas ir drošas un atbilst standartiem**. Jau otro gadu pēc kārtas nevienai Latvijas oficiālajai pludmalei nav "zemas" kvalitātes statusa.

- **49 pludmales ir izcilas** (tas ir par vienu vairāk nekā gadu iepriekš);
- **6 pludmales ir labas**;
- **Tikai 3 pludmales ir pietiekamas (apmierinošas)**: tās ir „Lucavsala” un „Rumbula” Rīgā, kā arī „Kauguri” Jūrmalā. Peldēties tur drīkst, bet ūdens rādītāji mēdz svārstīties.

Lielākais panākums ir Jelgavas pludmalei „Pasta sala” – pirms dažiem gadiem tur bija zema ūdens kvalitāte, taču pašvaldība sakārtoja apkārtni un novērsa piesārņojuma cēloņus, un tagad ūdens tur ir stabili "labs". Tāpat lielisks starts ir Daugavas peldvietai pie **Ķīpsalas** Rīgā – tai ilgtermiņa vērtējums tika noteikts pirmo reizi vēsturē, un ūdens uzreiz atzīts par izcilu.

2. attēls. Oficiālo peldvietu ūdens ilglaicīgā mikrobioloģiskā kvalitāte Latvijas valstspilsētās 2025. gadā

3. attēls. Oficiālo peldvietu ūdens ilglaicīgā mikrobioloģiskā kvalitāte Latvijas novados 2025. gadā.

6. Ūdens tīrība pilsētās un novados

- **Valstspilsētas:** No 34 pilsētu oficiālajām pludmalēm gandrīz visas (88%) ir ar izcilu ūdens kvalitāti. Ventspilī, Liepājā, Daugavpilī, Jēkabpilī un Rēzeknē **visas** pludmales ir ar izcilu ūdens kvalitāti. Jūrmalā no 13 vietām izcilas ir 12 (izņemot Kaugurus). Rīgā no 8 vietām izcilas ir 6 (izņemot Lucavsalu un Rumbulu).
- **Novadi:** Ārpus lielajām pilsētām atrodas 25 pludmales. Trīs ceturtdaļas no tām ir izcilas, bet pārējās – labas. Visvairāk oficiālo pludmaļu novados ir Limbažu (5) un Tukuma (4) pašvaldībās, un visās šajās vietās ūdens kvalitāte ir perfekta.

7. Kas notiek neoficiālajās peldvietās?

Latvijā ir simtiem vietu, kur cilvēki ikdienā peldas (ezeri, dīķi, upes), bet kurām nav oficiāla statusa. Pašvaldības pēc savas iniciatīvas pagājušajā vasarā pārbaudīja ūdeni **147 neoficiālajās vietās**. Visaktīvāk to darīja Rēzeknes novadā (42 vietas), Ogres novadā (21 vieta) un Rīgā (20 vietas).

Tā kā šīs vietas bieži vien ir mazākas un ūdens tajās tik labi neizskalojas, tur situācija bija mainīgāka: vasaras laikā speciālisti neoficiālajās vietās noteica 23 peldēšanās ierobežojumus (15 brīdinājumus un 8 pilnīgus aizliegumus).

Tāpat tika saņemtas sūdzības no iedzīvotājiem par neoficiālajām vietām – piemēram, par zilaļģēm Titurgas ezerā, netipiskām putām Vaidavas ezerā un alerģiskām ādas reakcijām pēc peldes Māras dīķī Kuldīgas pusē un Ropažu novadā. Ja Tu izvēlies peldēties vietā, kas nav oficiālajā sarakstā, pirms tam ir vērts ieskatīties vietējās pašvaldības mājaslapā, vai ūdens tur nesen ir pārbaudīts.

8. Zilaļģes: Kā tās atpazīt un kāpēc tās ir bīstamas?

Zilaļģes ir dabiski ūdens iemītņieki, taču karstā un mierīgā laikā, kad ūdenī ir daudz barības vielu, tās sāk masveidā vairoties (ūdens sāk "ziedēt"). Atpūtniekiem ir svarīgi prast tās pamanīt:

1. **Sākuma stadija:** Ūdenī redzami mazi, zaļgani vai dzeltenīgi punktiņi (kā iebērtas mannas putraini).
2. **Kulminācija:** Ūdens kļūst biezs, duļķains un nokrāsojas zilganzaļā krāsā. Virspusē izveidojas nepatīkama, bieza plēve.
3. **Atmirstot:** Kad aļģes sāk pūt, ūdens paliek netīri brūngans un sāk izdalīt izteikti nepatīkamu, puvuma smaku.

Kāpēc tās ir bīstamas? Aļģēm sabrūkot, ūdenī izdalās toksīni. Ja cilvēks peldas šādā ūdenī, viņam var sākties ādas vai gļotādas kairinājums, nieze un acu iekaisums. Ja ūdeni nejauši norij (kas bieži gadās bērniem), var rasties smaga saindēšanās ar vemšanu, caureju un drudzi.

4. attēls. Zilaļģu atmirstošana (avots: laukutikls.lv, 2014).

SVARĪGI SUŅŅU SAIMNIEKIEM: Nekādā gadījumā neļaujiet mājdzīvniekiem peldēties zilaļģu ūdenī vai dzert to! Suņu organismam šie toksīni ir ārkārtīgi indīgi un ļoti bieži beidzas ar dzīvnieka nāvi.

9. Kas ir ekosertifikāts „Zilais Karogs”?

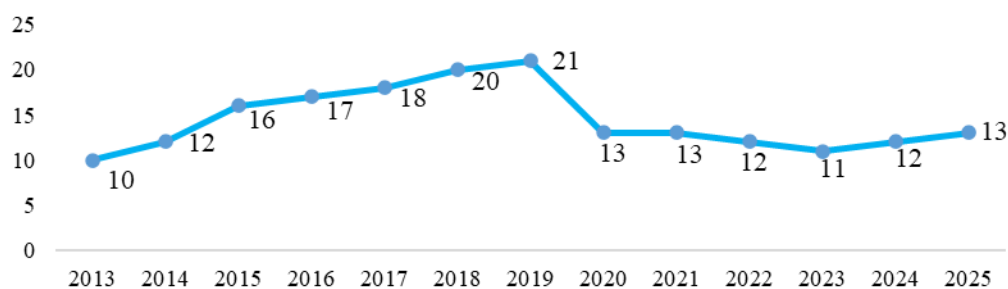
Zilais Karogs ir visā pasaulē atpazīstamākā zīme, kas apliecina, ka pludmale atbilst visaugstākajiem standartiem. Lai pašvaldība savā pludmalē drīkstētu pacelt šo karogu, tai ir jāizpilda virkne stingru kritēriju – ūdenim jābūt izcilam, pludmalei jābūt tīrai, tur obligāti jābūt glābējiem, tualetēm, pirmās palīdzības aptieciņai un jāveic vides izglītības pasākumi.

Pagājušajā vasarā starptautisko „Zilā Karoga” statusu ieguva 13 Latvijas pludmales:

- Ventspils „Pilsētas pludmale”;

- Liepājā: „Dienvidrietumu pludmale”, „Peldvieta pie stadiona” un Beberliņu karjers;
- Rīgā: „Vakaruļļi”, „Vecāķi” un Bābelītes ezers;
- Daugavpilī: Lielā Stropu ezera pludmale un „Stropu Vilnis”;
- Jēkabpilī: „Radžu ūdenskrātuve”;
- Saulkrastos: pludmale „Centrs”;
- Tukuma novadā: Engures pagasta pludmale „Abragciems”;
- Limbažu novadā: “Limbažu Lielezera peldvieta”.

Skatoties ilgtermiņā, Zilā Karoga pludmaļu skaits Latvijā ir ļoti stabils – katru gadu šo augsto statusu spēj noturēt 9 līdz 13 labākās mūsu valsts pludmales. Tāpat trīs pludmales (Kuldīgas „Mārtiņsala”, Skultes „Vārzas” un Jelgavas Lielupes labā krasta pludmale) saņēma Nacionālo kvalitātes sertifikātu, kas ir kā pakāpiens ceļā uz Zilo Karogu.

5. attēls. “Zilā Karoga” peldvietu skaita dinamika no 2013. līdz 2025. gadam.

10. Kā inspektori pārbauda pludmaļu labiekārtojumu?

Veselības inspekcijas darbinieki ne tikai ņem peldūdens paraugus, nogādā to testēšanai laboratorijā, bet arī brauc pārbaudīt pašas pludmales klātienē. Pagājušajā vasarā klātienē tika apsekota aptuveni puse (31) no visām oficiālajām pludmalēm.

Rezultāti ir iepriecinoši: pārbaudes brīdī **20 pludmales (65%) bija ideālā kārtībā** un atbilda visām prasībām (tas ir labāks rādītājs nekā gadu iepriekš). Vietās, kur inspektori atklāja kādas nepilnības, pašvaldības tās ātri novērta, un līdz sezonas beigām gandrīz visas kontrolētās pludmales bija pilnībā sakārtotas.

Tikai divām vietām tika dots pagarinājums līdz nākamajai vasarai, lai atrisinātu sarežģītākus tehniskus jautājumus (jauna stenda būvniecībai un boju stiprinājumiem).

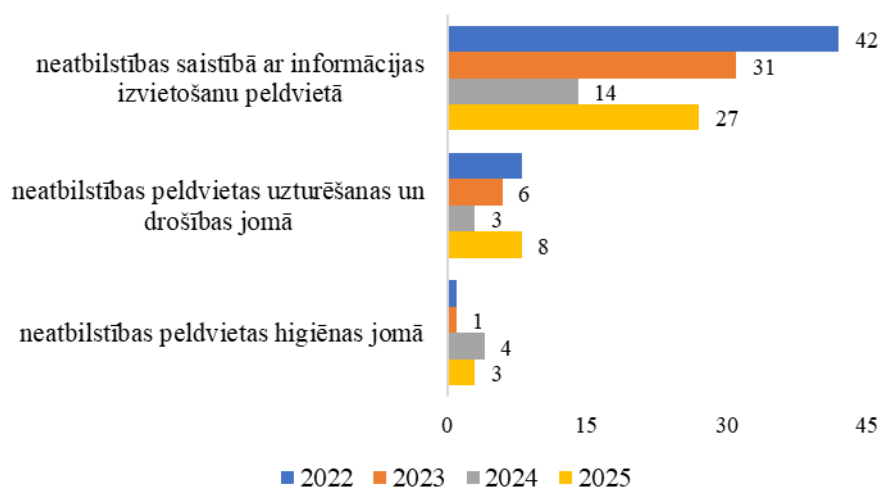
Par ko visbiežāk pašvaldības saņēma aizrādījumus?

- **Drošības bojas (8 gadījumi):** Atsevišķās vietās peldēšanas zona nebija pareizi norobežota ar bojām. Bojas ir obligātas, jo tās rāda drošo dziļumu (līdz aptuveni 1,8–2 metriem), līdz kuram glābēji var paspēt cilvēku izglābt un aizkura drīkst

braukt motorlaivas vai ūdens motocikli. Turklāt pie bojas cilvēks var pieturēties un atpūsties. Gandrīz visas pludmales šo trūkumu uzreiz novērša.

- **Higiēna (3 gadījumi):** Divās vietās pašvaldības bija aizmirsušas uzirdināt un izsijāt pludmales smiltis. Smilšu „aršana” un aerācija ir nepieciešama ne tikai skaistumam, bet gan higiēnai – saule un gaiss izkustinātajās smiltīs dabiski iznīcina baktērijas un patogēnus. Vienā vietā trūka pārvietojamās tualetes (tā tika operatīvi uzstādīta).
- **Informatīvie stendi (27 gadījumi):** Sīki pārkāpumi par to, ka uz stenda nav izvietota visa nepieciešamā informācija. Interesanti, ka gandrīz visi šie punkti sakrājas tikai divās lielās jūras pludmalēs, kur informācija vienkārši nebija vienāda divos dažādos stendos.

Pārbaužu laikā ne reizi netika novēroti tādi pārkāpumi kā, piemēram, pārpildītas miskastes vai dzīvnieku vešana oficiālajā peld sezonā. Tāpat visās peldvietās glābēju un ātrās palīdzības transportam ceļš bija nodrošināts.

6. attēls. Plānveida kontroļu laikā konstatēto neatbilstību raksturs 2022.-2025. gada peld sezonā.

11. Drošība uz ūdens: Skaitļi, kas liek aizdomāties

Noslīkšana Latvijā joprojām ir viena no lielākajām traģēdijām, ko visbiežāk varētu novērst, ja mainītos mūsu paradumi. 2024. gadā Latvijā noslīka 107 cilvēki.

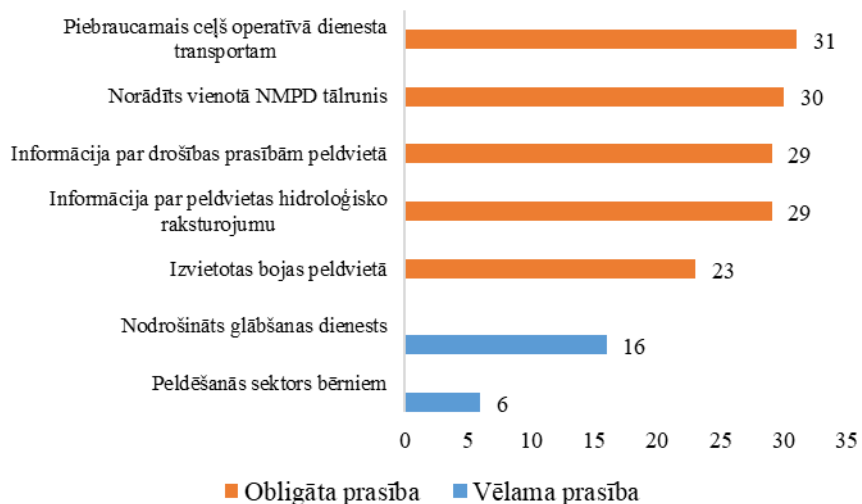
Statistika ir skarba un nemainīga:

- Visbiežāk noslīkst **vīrieši spēka gados (no 45 līdz 64 gadiem)**;
- **66% no visiem noslīkušajiem organismā tiek konstatēts alkohols**;
- Gandrīz puse (44%) nelaimes gadījumu notiek tieši trīs vasaras mēnešos.

Kāpēc atpūtai vajadzētu izvēlēties tikai oficiālās pludmales? Tās ir veidotas tā, lai nelaimes risks būtu minimāls. Tur ir pārbaudīta, droša gultne bez negaidītām bedrēm vai bīstamiem sanesumiem, par ko brīdina informācija uz stenda. Vairāk nekā pusē no

klātienē pārbaudītajām vietām (16 pludmalēs) dežurē profesionāli glābēji, un pats galvenais – nelaimes gadījumā ātrā palīdzība un glābēji var piebraukt pēc iespējas tuvāk peldvietai bez kavēšanās.

Tāpat pašvaldības ievieš jaunus drošības pasākumus – piemēram, Jūrmalā glābšanas stacijās vecāki bez maksas var saņemt īpašas drošības aprocas bērniem, uz kurām uzrakstīt savu telefona numuru, lai bērna pazušanas gadījumā glābēji varētu uzreiz sazināties ar vecākiem.

7. attēls. Drošības prasību izpilde no klātienē kontrolētajām (31) oficiālajām peldvietām 2025. gada peld sezonā

Īsais kopsavilkums:

1. Latvijā ir 59 oficiālās pludmales, un ūdens tajās ir **ļoti tīrs** – 49 vietās tas ir izcils, 6 – labs, bet 3 – pietiekams. Peldēties droši var visur.
2. Pagājušā vasara bija vēsāka, tādēļ piedzīvojām **tīrāko sezonu pēdējo 5 gadu laikā** – tikai 3 pludmalēs uz īsu brīdi tika noteikti ierobežojumi. Pārējās 56 vietās ūdens bija ideāls visu vasaru.
3. Oficiālajās pludmalēs zilaļģu pērn nebija vispār, taču tās parādījās dažos dīķos un neoficiālās vietās. Ja redzi zilganzaļu plēvi un ūdens smird – nepeldies tajā un neļauj tur iet un dzert ne mājdzīvniekiem, ne mājlopiem!
4. **13 Latvijas pludmalēs plīvo Zilais Karogs** – tā ir garantija, ka pludmale ir tīra, droša un tajā strādā glābēji.
5. Pludmaļu labiekārtojums uzlabojas – pašvaldības uztur peldvietas un to infrastruktūru kārtībā, taču inspektori reizēm aizrāda par nepietiekamu boju skaitu ūdenī vai novecojušu informāciju uz stendiem.
6. Galvenais noslīkšanas iemesls joprojām ir **alkohols un pārdrošība** (lekšana uz galvas, savu spēku pārvērtēšana). Izvēlies oficiālu pludmali, kur Tev nepieciešamības gadījumā varēs palīdzēt!

(Ja vasarā vēlies uzzināt pašu jaunāko informāciju par ūdens pārbaudēm pirms došanās ceļā, ieskaties Veselības inspekcijas mājaslapā: www.vi.gov.lv).